

Роль судової експертизи в адміністративному судочинстві

Марія Нестерова

студентка 3-го КПД курсу, Національна академія внутрішніх справ Міністерства внутрішніх справ України, м. Київ, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-3839-0026>, e-mail: nessterovvaa@gmail.com

У роботі проаналізовано правову природу судової експертизи в адміністративному судочинстві України, визначено підстави її призначення та охарактеризовано основні функції експертизи як засобу доказування і гарантії захисту прав учасників справи.

Ключові слова: *судова експертиза; адміністративне судочинство; докази; висновок експерта; функції експертизи.*

The Role of Forensic Examination in Administrative Proceedings

Mariia Nesterova

The paper analyzes the legal nature of forensic examination in administrative proceedings in Ukraine, determines the grounds for its appointment, and describes the main functions of examination as a means of evidence and a guarantee of protection of the rights of participants in the case.

Keywords: *forensic examination; administrative proceedings; evidence; expert opinion; functions of examination.*

Згідно зі статтею 1 Закону України «Про судову експертизу», судова експертиза визначається як дослідження на основі спеціальних знань у галузі науки, техніки, мистецтва, ремесла тощо об'єктів, явищ і процесів з метою надання висновку з питань, що є або будуть предметом судового розгляду [1].

Кодексом адміністративного судочинства України (далі — КАСУ), а саме статтею 102 визначено випадки, коли експертиза призначається судом. До них належать:

- 1) для з'ясування обставин, що мають значення для справи, необхідні спеціальні знання у сфері, іншій, ніж право, без яких встановити відповідні обставини неможливо;
- 2) жодна зі сторін не надала висновок експерта з цих самих питань або висновки експертів, надані сторонами, викликають обґрунтовані сумніви щодо їхньої правильності.

Суд також може призначати додаткові та повторні експертизи. Відповідно до частин 5 та 6 відповідно, учасники справи мають право запропонувати суду питання, роз'яснення яких, на їхню думку, потребує висновку експерта. У разі відхилення або зміни питань, запропонованих учасниками справи, суд зобов'язаний мотивувати таке відхилення або зміну, а питання, які ставляться експерту, і його висновок з них не можуть виходити за межі спеціальних знань експерта [2].

Виходячи з цього, можна сформулювати функції експертизи у адміністративному судочинстві, що допоможе глибше розкрити її ролі.

Першою функцією є доказова. Доказами в адміністративному судочинстві є будь-які дані, на підставі яких суд встановлює наявність або відсутності обставин (фактів), що обґрунтовують вимоги і заперечення учасників справи та інші обставини, які мають значення для правильного вирішення справи, спираючись на п. 2 ч. 2 ст. 72 КАСУ [2]. Виходячи з цього, висновок експерта є самостійним джерелом доказів і, відповідно, може підтверджувати або спростовувати певні факти.

Другою функцією слід вважати гарантійну, або правозахисну. Ця роль базуватиметься на можливості проведення додаткових та повторних експертиз. Їх проведення може суттєво вплинути на висновок експерта, адже під час експертизи надаються лише певні факти, на основі яких суд ухвалює рішення, а додаткова експертиза може зробити більш точним неясний або неповний висновок експерта, який проводив первинну експертизу [1].

Інший аспект захисту прав, свобод та інтересів особи полягає в тому, що експерти не можуть прямо чи опосередковано вступати в контакт із зацікавленими в результаті експертизи особами [3].

Контрольна функція експертизи складається з двох частин. Першою є можливість проведення додаткових експертиз, що створені для отримання поглиблених висновків, що виражатимуться у повноті дослідження, підкріпленні правильності чи спростуванні попередніх висновків. Другою частиною цієї функції є безпосередньо чіткий контроль з боку держави. Проведення експертизи без письмової вказівки керівника та самостійний збір матеріалів забороняються, і у разі вчинення подібних дій експерт може бути притягнутий до кримінальної, адміністративної або дисциплінарної відповідальності [3].

Останньою керівною засадою, яку ми виділяємо, є вузькогалузовість. Принцип вузькогалузовості судової експертизи відображає вимогу чіткого розмежування компетенції суду та експерта і полягає у здійсненні експертного дослідження виключно в межах спеціальних, вузькопрофільних знань, необхідних для встановлення фактичних обставин справи, без виходу за межі наукової сфери відповідної галузі. Ця функція безпосе-

редньо пов'язана з правозахистом, оскільки експертом у справі виступатиме людина, висококваліфікована у певній сфері, що значно зменшує вірогідність надання неправдивого або неточного висновку.

Перелік джерел посилання

1. Про судову експертизу : Закон України від 25.02.1994 р. № 4038-XII (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text> (дата звернення: 23.01.2026).
2. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 р. №2747-IV (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/274715#Text> (дата звернення: 25.01.2026).
3. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичні рекомендації з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень : затв. наказ. Мін'юсту України від 08.10.1998 р. № 53/5 (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text> (дата звернення: 25.01.2026).